

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

XXVI. ÉVFOLYAM

1944. 5. SZÁM.

ALAPITOTTA: RAVASZ LÁSZLÓ

TARTALOM:

AZ IGE TÜKRÉBEN.

Imádság-lelki tanítók számára.
Konfirmációs tanítások a Heidelbergi Káté alapján.

I. L.: A Heidelbergi Káté a konfirmációs előkészítésben és vallástanításban.

LELKÉSZNÉK SZÁMÁRA.

Vásárhelyi János: Ifjúságunkért, gyermekeinkért.
Hirek.

VASÁRNAPI ISKOLA.

Kozma Tibor: Vezérgondolatok Fankhauser vas. iskolai tanításaihoz

IRODALOM.

Nagy Géza: Cs. Bogáts Dénes: Szemerja község és református egyházának története.

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK: DR. IMRE LAJOS, DR. TAVASZY SÁNDOR

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGYÉVRE 8—PENGŐ. — EGYES SZÁM ÁRA 80 FILLÉR

Olvasóinkhoz!

Tisztelettel hívjuk fel a lap olvasóinak és barátainak szíves figyelmét arra, hogy az előfizetések beküldésénél mutatkozó késedelmesség és mulasztás miatt a lap anyagi helyzete tarthatatlan. Ötszáz előfizetőnknek vannak hátralékai, többnek közülük több évi is és ezeket minden sürgetés ellenére sem tudjuk megkapni. A nyomdaárak 50 százalékkal emelkedtek, úgy, hogy az amúgy is kevés bevételből a nyomdát fizetni nem tudjuk.

Ezért a következőket jelentjük és kérjük előfizetőinktől :

1. A nyomdaárak emelkedése miatt a lap előfizetési árát július 1-től *2 pengővel, azaz 10 pengőre* emeljük fel.

2. Aki *a múlt évi hátralékát és a jelen évi legalább féléves előfizetési díját június végéig beküldi*, annak a 2 pengős emelést *nem számítjuk fel*, csak azoknak akik július 1-e után is hátralékban vannak.

3. Azoknak, *akik 1943-ra* vagy még előbbi évekre *nem egyenlítették ki* tartozásaikat, a lap *következő számát már nincs módunkban* küldeni. Nem vagyunk képesek arra, hogy ajándékba küldjünk egész évfolyamokat akkor, mikor ezeket kell egyesek hanyagsága miatt a lapra ráfizetni.

4. A lap ezutáni számait *kisebb terjedelemben* fogjuk kiadni.

5. Végül tudatjuk mindazokkal, akik június végéig nem küldik be a hátralékokat és 1944-re legalább a fél-évi előfizetést, hogy *az előző évi hátralékokat és a fél-évi előfizetést július 1-e után postai megbízás útján fogjuk beszédni*. Kérjük, hogy ezt azok, akiket illet, ne vegyék rossz néven, mert a nyomdával szemben való kötelezettségeinknek kénytelenek vagyunk eleget tenni.

Kolozsvár, 1944 május hó.

A szerkesztőség és kiadóhivatal.

AZ IGE TÜKRÉBEN

Imádság lelki tanítók számára.

Idvességünket munkálkodó jó Istenünk, lelkünknek nagy Pásztora édes Atyánk, soha tennen magadat tanubizonyság nélkül nem hagyta az emberek között; teremtvén embert, okos lelket fuvallottál öbeléje, hogy a jó és gonosz között különbséget tenne; azután is mindennel jót tettél, adván a mennyből esőt és termő időket, bétöltvén örömmel és eledellel az embereknek szíveket; eleibe adtad az embernek az életet és halált, az áldást és az átkot, hogy válasszon; az Úr Jézus Krisztus által pedig kinyilatkoztattad nekünk idvezltésünk felől való egész akaratodat s annak hirdetésére rendeltél apostolokat, prófétákat, evangélistákat, pásztorokat, doktorokat az ekklezsiának, a Krisztus testének építtetésére, hogy ne lennének többé gyermekek, kik haboznának s ide s tova hajtatnák a tudományak akármí szele által, hanem az igazságot követvén szeretetben, mindenestől fogva nevékednek a Krisztusban.

Engem is felvettél a te akaratodnak prédikálására, illeted az én számát és a te igédet számba adtad. Hálákat adok tenéked, hogy engemet gyermekségemtől fogva segélettel, ezen szolgálatba állítottál; de kicsoda és micsoda vagyok én, ha te velem nem lészesz? Minden tehetségem tőled vagy, a jónak csak meg-gondolására is magamtól, úgymint magamtól elégtelen vagyok.

Azért néked könyörgök, tégy alkalmatossá a reám bizatott hivatalra, hogy akiket gondviselésem és vigyázásom alá adtál, azokat legeltethessem, nem emberi találmányokkal, hanem az evangéliumnak tiszta tudományával, nem kényszerítésből, hanem örömet, nem kívánván a rút nyereséget és uralkodást vagy erőszakot, hanem a jó lelkiismeret szerint való épületet. A nálam letett ajándékokat őrizd meg, ne engedd, hogy talentumodat elássam, hanem azzal, mint jó szolga, kereskedhessem és mint hív sáfár arról számot adhassak. Adjad Szentlelkedet, mely által megtaníttassam, mit és miképpen szóljak és cselekedjem, nem az embereknek kívánságok szerint, hanem hogy előtted legyek kedves. Ird be szívembe törvényedet, mely adjon nekem elegendő bölcses-séget és akaratot az igazság beszédének egyenesen való hasogatá-sára, hogy semmit el ne hallgassak, valami szükséges és hasznos a tanításra, feddésre, a megjobbításra és vigasztalásra; semmit pedig szükségesnek ne tanítsak, amire te nem tanítottál. Oltalmaz

beszédben való tusakodástól, tudatlan kérdésektől, hiábavaló ujságoktól, amelyeknek semmi hasznok nincsen. Bátoríts meg, hogy szent Igédet minden helyen és minden időben, a jó alkalmatosságot is keresvén, személyválogatás és tekintet nélkül nagy bátorsággal szólhassam. Áldd meg munkámat és fáradságomat haszonnal, hogy szent beszédednek elhintett magva bőséggel gyümölcsözzék, az ellenkezők meggyőzettsenek és a megkeményedett szívű bűnösök engedelmességre hajoljanak. Oltalmaz botránkozató beszédektől és cselekedeteiktől, hogy legyek jó példaadó a szeretetben, tisztaságban, mértékletességben, békességes tűrésben, vigyázó és serény az isteni szolgálatban, figyelmes az olvasásban és intéseben. Ne bocsáss vakmerő testi bátorságra, indulatimnak kívánságaira, mérges beszédekre, hogy az én életemben dicsőíttessék a te szent neved.

Küldj mindenfelé hív, jó lelkiismerettel szolgáló tanítókat, kik az Úr Jézus Krisztus tudományát igazán hirdessék és jó erkölcsökkel tündökljenek a te dicsőségedre. Keresd fel a te elszéledett híveidet minden helyeken, vedd fel ügyüket, terhüket könnyebbítsd, a gyengéket erősítsed, a homályos szívűeket világosítsd, a megkeseredetteket vigasztaljad, ahol pásztorok nélkül vannak, éhségüket, szomjuságukat enyhítsed, a hitben neveljed és Szentlelkeddel bátorítsad.

Tekints kegyelmesen minden igaz híveidre, de tekints énreám is, hogy mikor megjelenik ama pásztoroknak Fejedelme, meghallhassam: Jól vagyok jó és hív szolgám, és elvehessem a dicsőség megfonnyadhatatlan / koronáját / az Úr Jézus Krisztus által, akinek szent nevében hallgass meg. Amen.

Konfirmációi tanítások **a Heidelbergi Káté alapján.**

9. A kulcsok hatalma.

(60—61. kérdés.)

(Falusi kofirmálóknak.)

Alapgondolat: Isten nemcsak közel jön hozzám az Igében és sakramentumokban, hogy kihívjon a világból, hanem meg is különböztet attól úgy minket, mint egyházunkat.

A cél: megmutatni, hogy az elhívott keresztyén ember élete különbözik a nem keresztyénétől. Új életben jár, melynek jelei: bűnbánat, Krisztusban való bizalom, Isten szerinti életre való törekvés. Úrvacsorához csak ilyenek járulhatnak. Meg kell lássa a gyermek, hogy nem eléggé különbözik, de különböznie kell.

Az egyház is különbözik a világtól. Kezében van a kulcsok hatalma, mellyel köt és old, nyit és zár. Fel kell ismerje a gyermek, hogy hitetlensége vagy fegyelmezetiensége kizárja a mennyből s hogy e téren már sokszor vétkezett. Meg kell lássa a hit és fegyelem parancsát, ami ebben áll: engedelmes hittel hinni kell, hogy ne legyen velem szemben szükség a fegyelmezésre, ha pedig vétettem, fel kell vegyem alázatosan a fenytétet, hogy a mennyországból ki ne rekedjek.

Felolvassuk a Lukács 7: 36—50 et.

Mit olvastunk a Szentírásból? Kinek a házában látjuk Jézust? Ki volt ez a Simon? Milyen célból hívta meg Jézust? Mit csinálnak ott együtt? Ki volt ennél az asztalnál a házigazda? Ki volt a vendég?

Olvassuk fel a kátéból a 60-ik kérdést felelet nélkül. Az úrasztalát miért nevezzük úrasztalának? Ki ott a házigazda? Kik a vendégek? Kivel vagyunk ott együtt?

Miért van a kérdés így feltéve: kik járulhatnak az úrasztalához? Járulhat mindenki? Ti miért nem járultatok még? De a konfirmáltak közül is járulhat-e mindenki az úrasztalához? Ha mindenki járulhatna, vajjon hogy lenne feltéve ez a kérdés?

Hogy ez a kérdés így van feltéve, az azt mutatja, hogy valami különbség kell legyen az emberek között, ami lehetővé teszi, hogy valaki odajárulhasson, más pedig nem.

Mi ez a különbség? Mivel különbözteti meg Isten a maga gyermekeit másoktól?

Ha jobban megnézzük a felolvasott történetet, abból kitűnik:

1. Ki jött be a Simon által készített vacsorára, ahol Jézus is jelen volt? (Egy bűnös asszony.) Kik tudták róla, hogy bűnös? (Mindenk. Simon és Jézus pedig a legjobban.) Honnan látszik, hogy az asszony is érezte? Hol állott meg? Mi látszik abból, hogy könnyeivel öntözte Jézus lábait? Miért sírt? Csak érezte bűnösségét? Miért engedte Jézus a maga közelébe ezt az asszonyt? Kicsibe vette a bűnét? Mit látott könnyeiből? (Bűnbánatát.) Olvassuk el a káténk fejeletének első részét: „Akik bűneik miatt valóban bánkódnak.“

Mi különbözti meg tehát a keresztyén embert másótól? Nincs bűne? Mit ébreszt szívében Isten? (Bűnbánatot.) Az ilyenek oda járulhatnak az úrasztalához.

Ti megbántatok-e minden rosszat, amit tettetek? Néha mit csinál egy-egy gyermek, ha a másiknak valami rosszat tehet? Mindig bánkodik rajta? Nem láttatok olyant, hogy valaki még örült, nevetett, ha valami rosszat tett? Keresztyén gyermek ez? Mire figyelmeztet Isten, hogy ha már rosszak bűnösök vagyunk, mit csináljunk? (Bánjuk meg vétkeinket.) Miről lehet tehát felismerni a keresztyén embert, hogy bűneivel kapcsolatban, hogy viselkedik? Istennek ez a parancsa: Bánjátok meg bűneiteket. Csak az ilyenek járulhatnak az úrasztalához. De nézzük tovább.

2. Milyen asszony volt az, aki bement a vacsorára? Mi volt róla köztudomású? Az ilyeneket becsülik a többi emberek? Ha elmegy valahová, minek van kitéve? Hogy lehet, hogy ez az asszony bement abba a házba? Ha a bűnére gondolt, mi juthatott eszébe, hogy a jelenlévők részéről miben lesz része? Miért nem félt mégsem a kiutasítástól? Mit hallott, hogy ki van ott? Jézusban miért bizott? Miből merítette bizodalját?

Jézus mindig ilyen előkelő emberek között forgott, mint ez a Simon nevű farizeus? Ahogy olvassuk a bibliát, többnyire milyen emberek között látjuk? Tudtok-e olyan esetet, amikor Jézus nagy bűnösökkel találkozott s neki megbocsátott? Zákeus például milyen ember volt? Elfordult tőle Jézus? Mit tett vele? A guttatítottnek mit mondott mielőtt meggyógyította? Ha Jézus valahol tett valamit, titokban maradt? Miért tudtak róla egyebütt is?

Honnan vette ez a bűnös asszony a Jézus iránti bizodalját? Milyen hírt hallhatott Jézusról? Mit remélt hát, hogy ha ő bűnös is és más megveti is, mit fog tenni Jézus? (Megbocsát.)

A Jézusról hallott hírek alapján bizott bűnei bocsánatában és elfedezésében.

Olvassuk el a káténk további fejeletét arra a kérdésre, hogy kik járulhatnak az úrasztalához. Nemcsak az van ott, hogy azok, akik bűneik miatt valóban bánkódnak, hanem ez is: mindazonáltal biznak abban, hogy bűneik meg vannak bocsátva, a mégis fennálló emberi gyarlóságot pedig Krisztus szenvedése és halála elfedezi.

Ma mi a nagyobb veszély, hogy az emberek nem eléggé biznak, vagy bűnbánat nélkül is túlságosan biznak a bűnbocsánatban?

Míg nincs bűnbánat valakiben, könnyen bizik, mert magában bizik, de amikor már tudja és bánja bűneit, könnyen elcsügged, hogy nincs bocsánat. Biznunk kell.

Honnan merlíthetjük bizodalunkat? Mi bizonytalan hírekből vagy egyebetinnen ismerjük Jézust? Hol van megírva, amit róla tudunk? Bizonytalan világban és körülmények között, milyennek érezték Isten Igéjét, akik hittek benne?

Miért könnyebb még nekünk bizni, mint ennek az asszonynak? Mi csak annyit tudunk, hogy Jézus életében némelyeknek megbocsátott? Mit tett még? Miért törette meg testét? (Érettünk. Bűneink bocsánatáért meg is halt.)

Isten nemcsak a bűnbánattal, hanem ennek a hitnek szívünkben való felébresztésével, ennek a bizalomnak az evangélium által való ébrentartásával különbözteti meg a maga gyermekeit másoktól. Azért járulhatnak az ilyenek úrasztalához.

3. De térjünk vissza a történethez. Mit tett még ez az asszony? Csak sírt és bizott? Mivel kente meg a Jézus lábait? Miért volt ez nagy dolog az asszonytól? Miféle kenet volt az? S kire áldozta? Kinek adta? Mit mutat ez? Kitől nem sajnálunk valamit, ami nekünk drága? (Akit szeretünk.) Miért adta, áldozta Jézusra ezt a neki nagyon drága kenetet ez az asszony? (Szerette Jézust.)

Vajjon mi eredménye volt annak, hogy ez az asszony ilyen áldozatrakész szeretettel szerette Jézust? Ha kíván valamit tőlünk, akit szeretünk, mit csinálunk? Hát ha valamire kér? Hát ha valamire figyelmeztet?

Ha ez az asszony ilyen áldozatos szeretettel szerette Jézust, vajjon mire törekedett ezután? Kinek a kedve és akarata szerint élt?

Olvasuk ezt most róla a bibliában, hogy életét megjobbította? Miért hihetjük mégis, hogy törekedett erre?

Említettük már Zákeust. Mit csinált miután Jézus házába bement és Jézus bocsánatában részesült? Ha Zákeus így törekedett arra, hogy életét megjobbjtsa, mit hihetünk erről az asszonyról is?

Olvasuk el a káténk további feleletét arra a kérdésre, hogy kik járulhatnak az úrasztalához. Nem elég, hogy valaki bánkódik és bizik. Isten nemcsak ezekkel különbözteti meg a maga gyermekeit. Mit olvasunk, hogy ezek mire törekednek? Ti vizsgáljátok meg magatokat, hogy törekedtek-e igazán erre? Aki törekedik, előrehaladást ér el, mert Isten maga segíti erre, előtte pedig nincs lehetetlen. Ha ma nem erősebb a hitetek, ha ma nem vágytok jobban, mint tegnap, az mit mutat?

Ez után törekedjete, mert ez az Isten parancsa s csak az ilyenek járulhatnak az úrasztalához.

4. Aki ezeket nem teszi, aki bűneit meg nem bánja, nem hisz, nem jobbjtja meg életét, mi lesz azzal?

Ki volt a felolvasott bibliai történetben a házigazda? Miért nézte úgy le a bűnös asszonyt? Magát milyennek tartotta?

A bűnös asszonynak Jézus megbocsátott, de ezt az embert

megdicsérte? Mit mutatott meg neki, hogy ki tett többet érte, a bűnös asszony, vagy ez a magát igaznak tartó házigazda?

Mit nyert tőle, helyeslést, vagy elítélést?

Nézzük, mit mond a káténk az ilyenekről? Olvassuk: „a meg nem térők és képmutatók pedig ítéletet esznek és isznak önmaguknak.“

Ki a képmutató? Milyen látszat szerint? Milyen a szívében? Aki meg nem tér, vagy aki csak színleg Isten gyermeke, miért nem mehet az úrasztalához?

Simon együtt evett Jézussal, mégis ítéletet nyert. Így járnak azok, akik nem térnek meg, vagy akik csak képmutatók.

Az úrvacsora nagy ajándék, az előző órákon láttuk, de most látjuk, hogy veszélyes is lehet, ha valaki úgy él vele, hogy nem különbözik a hitetlenektől azokban, amikkel Isten megkülönbözteti a maga gyermekeit.

Foglaljuk csak össze, amit eddig megláttunk.

Miben különbözteti meg Isten a maga gyermekeit a világtól? Mik azok, amik, ha megvannak bennünk, az úrasztalához járulhatunk? (Bűnbánat, Krisztusban való hit, az élet megjobbítására való törekvés.)

Hát az egyházat mivel különbözteti meg? Olvassuk el a 61-ik kérdést. „Mi a kulcsok hatalma?“ A kulcsnak milyen hatalma van? Mit lehet csinálni a kulccsal? Mit lehet vele kinyitni?

Olvassuk el a feleletet. Hány kulcsa van az egyháznak? Mi ez a kettő? Mit nyit és mit zár vele az egyház?

A szent evangélium prédikálására, hogy nyílik a mennyország? Mit olvasunk a Márk 16 : 16-ban? Ha valaki hiszen, mi lesz vele? Hát ha nem hisz? Az üdvösség ugyanaz, mint a mennyország. Aki hisz, az előtt megnyílik, aki nem hisz, az előtt bezárul.

Hiszen-e mindenki? Mit tesz az egyház az olyanokkal szemben, akik a hirdetett Igének nem engedelmeskednek?

Mit tesz az anya az olyan gyermekkel, aki nem fogad szót?

Hogyan fegyelmez az egyház? (Négyszemközti intés, tanuk előtti figyelmeztetés, úrvacsorától való eltiltás. A bibliából tanultak a reformátoroktól. Fel lehet említeni Kálvin magatartását, mikor a hitellen libertinusok az úrvacsorát követelték tőle.)

Miért fegyelmez a szülő? Nem szereti gyermekét? Mit akar elérni? Kaptatok-e már intést, figyelmeztetést az egyházban lelkipásztoroktól, tanítóiktól? Tetszett-e? Hogyan kell fogadni? Ha a bibliából való ez a szokás, kinek a parancsára történik? (Isten parancsára.) S kinek a javára? (A mi javunkra.)

Aki hiszen és engedelmeskedik az Igének, kell-e azt fegyelmezni? Ti hogy fogadjátok ezután az Igét, vagy az intést?

Aki helyesen nem fogadja, honnan rekeszti ki önmagát?

Engedelmeskedjünk hát már a nyilvánosan hirdetett Igének, hogy ne legyen soha szükség velünk szemben a fegyelmezésre. Ha pedig szükség lenne reá, alázatosan fogadjuk azt. Isten dicsőségéért, parancsáért és üdvösségünk érdekében szükségés az.

Az egyház nem volna egyház, ha ezeket el nem várná tőlünk. Ebben különbözik minden más közösségtől, hogy Isten diksőségét, parancsát és üdvösségünket akarja minden munkája által szolgálni.

Legyetek mások, mint a világ, bűnbánatban, hitben, jóra való törekvésben s fogadjátok el az egyház minden emberi közösségtől különböző nagy szolgálatát, míg az Ige és a szent sakramentumok által Isten közénk való kegyelmes eljöttét hirdeti. Fogadjátok hittel és engedelmisséggel, hogy soha be ne záruljon, hanem nyitva legyen előttetek az üdvösség áldott aijtája, amelyet nagy szeretetéből felnyitott szent Fiában előttünk az Isten.

Óra elején éneklendő ének : 83.

Óra végén éneklendő ének : 85.

TÖKÉS TIBOR.

10. Hit által.

(62, 63, 64 kérdés)

(Szórványban.)

62. kérdés. K. T. A Heidelbergi Káté 62. kérdése azt kérdezi tőlünk, hogy a mi jócselekedetünk miért nem lehet igazsággá Isten előtt, vagy legalább is az igazságnak valamelyes része? A Káté tulajdonképpen azt kérdezi itt, hogy a mi jócselekedetünk Isten előtt miért nem számít érdemnek? Ha érdemnek számítana Isten előtt, ez azt jelentené, hogy a bűnös ember Isten törvényeinek tökéletesen eleget tud tenni és Isten az embert az ő jócselekedeteiért üdvözíti, amelyekkel az ember érdemeket szerez Istennél. Ha így lenne, ez azt jelentené, hogy az ember az ő érdemeivel, amelyeket az ő jócselekedeteivel szerez, ki tudja érdemelni Istentől az üdvösséget és a bűnös ember úgy lesz igazgá Isten előtt, hogy az ő jócselekedeteit igazságnak számítja Isten és a büntetést elengedi ezért az igazságért. Itt arról van szó, hogy a mi jócselekedetünk vajjon olyan igazságnak számít, amelyért Isten bennünket bűnösöket, kik a bűn miatt örök halált érdemeltünk volna, a büntetés alól felment, vagy legalább is beszámítja-e Isten ezeket a jócselekedeteket a mi igazságunkba? A Káténk úgy teszi fel a kérdést, hogy ez miért nem lehetséges? Mintha azt kérdezné, miért, hát Isten a mi jócselekedeteinket nem veszi jónéven tőlünk és nem számítja be a mi igazságunkba, nem tetszik Istennek, hogy mi jót teszünk? Vajjon a szülő nem szereti gyermekét, ha jót cselekszik? Minden szülő szereti gyermekét, ha jót cselekszik és engedelmeskedik a kiadott parancsnak, hogy lehet akkor, hogy az Isten, mindnyájunk édesatyja, nem számítja be a mi jócselekedeteinket érdemül a mi igazságunkba? Tudnunk kell azt, hogy Isten szereti az ő gyermekeit, akik jót cselekszenek, ha akárki közülünk jót tesz a szegényekkel, árvákkal vagy akármelyik felebarátunkkal, vagy ha meglátogatjuk a betegeteket és a szűkölködőket az ő nyomorúságukban. Isten annyira örvend a mi jócsele-

kedeteinknek, hogy valaki csak egy pohár hideg vizet ad az ő gyermekei közül bárkinek, azt is elfogadja. Az Úr Jézus Krisztus azt is mondja: „Bizony mondom néktek, amennyiben megcselekedtétek eggyel az én legkisebb atyámfiai közül, énvelem cselekedtétek meg.” Tehát senimi kétség nem férhet ahhoz, hogy Isten ne szeretné azt, aki jót cselekszik, sőt az Úr Jézus Krisztus várja tőlünk, hogy az éhezőnek enni adjunk, a szomjuhozónak inni adjunk, a beteget meglátogassuk, a meziteleneket és a ruhátlanokat felruházzuk, a foglyokat meglátogassuk stb. (Máté ev. 25. rész: 31—46. verseit elolvastatni a Bibliából.) Isten ha ezeket elfogadja tőlünk, miért nem számítja be érdemül nekünk, miért nem számít ez nekünk igazságnak? Hiszen ha egy munkás reggeltől estig dolgozik tisztességesen és becsületesen, vajjon nem érdemli-e meg, hogy estére megjutalmazza a gazdája? A munkás méltó az ő bérére és Isten előtt számon vannak tartva a mi cselekedeteink is, de nem ezekért üdvözít Isten minket, mert a mi bűnünk olyan nagy, hogy mi a bűnökért ilyen cselekedetekkel nem tudunk megfizetni és ezekkel nem tudjuk leszolgálni a mi tartozásunkat Istennél. Mit gondolunk, ki az, akiért kegyelmez nekünk Isten, akinek az igazságát elfogadta Isten és akiért minket is igazaknak vesz? Az Úr Jézus Krisztus. Milyen volt az Ő áldozata, az Ő kínszenvedése? Tökéletes áldozat, bűnnélküli áldozat volt. Isten ezt elfogadta a mi bűneinkért. Vajjon Krisztus halála elég volt-e a mi bűneinkért, vagy szükségesek az Isten kibékítésére a mi jócselekedeteink is? Mi Istent a mi cselekedeteinkkel nem békíthetjük ki, mert a mi cselekedeteink nem tökéletesek, sőt bűnökkel fertőzöttek, Krisztus Jézus halála, az ő megfizetése bűnnélküli és tökéletes volt. Miért volt ilyen? Mert Ő büntelen és igaz volt. A mi cselekedeteink pedig nem válhatnak meg minket, mert még ha a legjobb lélekkel tesszük is, mivel a mi természetünk romlott, a mi cselekedeteink is bűnökkel és vétkekkel vannak tele, márpedig a Bíró előtt, Isten előtt csak olyan igazság állhat meg és csak olyan igazság menthet fel bennünket, amely tökéletes, vétek nélküli és Isten törvényével egyező. Ilyen pedig tudjuk, hogy csak egy volt, az Úr Jézus igazsága. A mi megromlott természetünk miatt sokszor tapasztalhatjuk, hogy a mi cselekedeteink mennyire tökéletlenek és bűnökkel fertőzöttek, pl. milyen sokszor megakadályoz bennünket a bűn abban, hogy ne sajnáljuk, ha valakivel jót kell tenni, odaadni azt, amivel meg kell segíteni a mi testvérünket. A Sátán milyen sokszor megköti a mi kezünket, úgy, hogy nem tud kinyulni a szeretetre és jótettekre, vagy ha jót is cselekszünk, milyen sokszor kísért az a gondolat, hogy ezért Istentől jutalmat várunk és érdemeket akarunk szerezni ezzel Istennél, mintha Istennel alkudozni lehetne, holott amit tettünk, azzal tartoztunk Istennek. A tartozást végképpen leróni sohasem tudjuk, mert amit cselekszünk, az természetünkéből következőleg bűnös és tökéletlen. Ezért mondja Pál apostol: „Tudom, hogy nem lakik bennem a testemben jó, mert az akarás megvan én

bennem, de a jó véghezvitelét nem találom. Mert nem a jót cselekszem, melyet akarok, hanem a gonoszt cselekszem, amelyet nem akarok." (Róm. lev. 7. rész: 18—19. versei.) Mi tehát erőtelenekek és képtelenekek vagyunk az Isten törvényével megegyező jónak a cselekvésére. Ha megkóstoljuk egy vad fának a gyümölcsét, nagyon fanyar ízűnek találjuk; éppen így a mi cselekedeteink is bűnökkel fertőzöttek, tehát semmiképpen nem szerezhettünk ezek által érdemeket és nem támaszkodhatunk arra, hogy Isten ezekért igazaknak vessz minket.

63. kérdés. Ezért kérdi a 63. kérdés azt, hogy miképpen lehetséges az, hogy a mi jócselekedeteinknek semmi érdeme ne legyen, mikor Isten azokat úgy ebben, mint a jövő életben jutalmazni akarja? Azt a feleletet halljuk erre, hogy a jutalmat Isten nem érdemünkért adja, hanem kegyelemből. Hallottuk, hogy a mi cselekedeteink által nem szerezhettünk magunknak érdemeket, mert mi önmagunktól nem vagyunk képesek a jónak a cselekvésére, mert bűnös természetünk csak vadonokat terem, hogy Isten mégis elfogadja tőlünk a mi cselekedeteinket így bűnösen is és hogy kívánja tőlünk, hogy a mi hitünk ne legyen halott, hanem nyilvánuljon meg cselekedetekben, ahogy Jakab apostol levelében olvassuk (Jakab 2: 17): „Azonképpen a hit is, ha cselekedetei nincsenek, megholt önmagában” — ez mind nem azért van, hogy ezek által szerezzünk érdemeket Isten előtt, hanem Isten kegyelemből jutalmazza meg a mi életünket és cselekedeteinket, nem mintha megérdemelnénk ezt, mert azt olvassuk a Lukács ev. 17: 10. versében: „Ezenképpen ti is, ha mindazokat megcselekedtetétek, amik néktek parancsoltattak, mondjátok, hogy haszontalan szolgák vagyunk, mert amit kötelesek vagyunk cselekedni, azt cselekedtük.” Tehát ha mindent megcselekedtünk, akkor is csak azt cselekedtük, amivel tartozunk Istennek és nem követelhetünk ezekért jutalmat. Vannak, akik azt tanítják, hogy némely ember olyan sok jót tehet, hogy még felesleges érdemeket szerezhet és azokat másokra átruházhatja. Ezt a római katolikus egyház tanítja, azonban az előbbiekből láthatjuk, hogy még a magunk részére sem szerezhettünk érdemeket, nemhogy többletet tudnánk szerezni, úgyhogy még mások számára is átadhassunk belőlük, a jutalmat pedig láttuk, hogy nem érdemből kapjuk, hanem kegyelemből.

64. kérdés. Ezek után azt mondhatná valaki, hát ha a jócselekedetek által nem szerezhettünk érdemeket, akkor nem is szükségese jó tenni, ezért kérdezi a Káténk, hogy vajjon nem tesz-e ez a tan könnyelműekké és gonosz emberekké minket? Azt a feleletet adja erre, hogy nem, mert lehetetlen, hogy azok, akik igaz hit által Krisztusba oltattak, a háládatosság gyümölcsét ne teremjék. A feleletből azt látjuk, hogy el sem lehet képzelni, hogy ha valaki Krisztusba oltatott, hogy ne cselekedjék jót és ne teremjen jó gyümölcsöt. Aki hit által Krisztusnak tagja, aki ragaszkodik Ő hozzá és aki engedelmeskedik Neki, az nem teremhet rossz gyümölcsöt, az nem is mondja azt, hogy felesleges jót cse-

lekedni, ha nem lehet vele érdemeket szerezni. Krisztus Jézus kicseréli a belé oltott emberi életet és természetet, Ő megnevesíti a vadoltóágot, ha beléoltatik. Mi mindnyájan csak úgy teremhetünk jó gyümölcsöt, ha mint vadoltóágak beoltatunk a Krisztusba, a nemes tőkébe. Tudjuk, hogy a kertész másképpen csinál: a kertész a szelid és nemes ágat oltja be a vad fába és a vadhajtásokat visszanyesegeti, hogy a szelid és nemes ág növekedhessék, hogy az nemes gyümölcsöket teremjen. A mennyei Kertész, az Úr Jézus Krisztus másképpen tesz. Ő tudja, hogy mi vagyunk a vad vesszők és csak úgy teremhetünk jó gyümölcsöt, ha Ő belé oltatunk, mert Ő tőle, a nemes törzstől, a mi életünk is megnevesedik úgy, hogy a vadoltóágakban is ugyanaz a nedv fog keringeni, mint a nemes törzsben és így a vadoltóágak szelidekké válnak, mert kicserélődnek teljesen. Ezért mondjuk azt, hogy a Krisztus által megújított ember természetszerűleg cselekszi a jót. Így lesz belőlünk nemes és jó fa, amely nem teremhet semmiképpen rossz gyümölcsöt, a Krisztusba be nem oltott fa pedig semmiképpen nem teremhet jó gyümölcsöt. (Máté 7:18.) Aki a hiten keresztül Krisztusba oltatik Isten Szent Lelkének a munkája által, az csak jó gyümölcsöt teremhet. Tőlünk is ilyen gyümölcsöket vár az Úr Jézus Krisztus. Ő az igazi szőlőtő, mi a szőlővesszők vagyunk s ha mi benne maradunk és Ő bennünk, akkor teremhetünk sok gyümölcsöt, mert nála nélkül semmit sem cselekedhetünk. (János ev. 15:5 v.) Ez a gyümölcsstermés Isten Szent Lelkének a munkája bennünk, amelyben kifejezzük a mi hálánkat Istennel szemben, hogy az Úr Jézus haláláért megbocsátott nekünk, ezért nem érdemszerzés a mi gyümölcsstermésünk, hanem hálaadás.

Énekek: 34. ének: Lelkünk hozzád kívánczik . . .

35. ének: Mit használ keresztyénségem.

226. ének (XXXIV. zsoltár): Mindenkoron áldom az Urat, míg engem éltet.

HERMAN JÁNOS.

A Heidelbergi Káté a konfirmációról előkészítésben és vallástanításban.

II.

Vizsgáljuk meg most egyenként az ismertetett véleményeket és azokat az ellenvetéseket, amelyek ezek során felmerültek. Itt ismét a javaslat egyes pontjait s azokhoz beérkezett véleményeket vesszük sorba.

1. A legfontosabb kérdés, amelytől mindegyik későbbi függ az, hogy *maga a káté* ellen emelhető-e olyan kifogás, amely annak akár tartalmát, akár pedagógiai felhasználhatóságát súlyosan érinti. Megállapítható, hogy a káté tartalma ellen nem merült fel ellenvetés, azt mindenki elismeri tartalmában olyannak, amely egyházunknak az Isten Igéjén alapuló hitvallását hiven fejezi ki.

Foglalkoznunk kell, mielőtt a káté pedagógiai felhasználóságáról beszélünk egy olyan érveléssel, amelyet egy későbbben beérkezett vélemény vet fel, amely szerint ez a káté *nem volt gyermekeknek szánva*, s nem is használták tanításra. Bár természetesen ez nem dönthető affelelt, hogy ma használjuk-e vagy sem, mégis meg kell jegyeznünk, hogy 1630-ban a zempléni egyházmegyében, az 1646-i szatmári zsinat II. végzése után pedig párhuzamosan használják a Sideriuséval. A Bázelen 1754-ben kinyomtatott káté beküldött példányai (3000-ból 800) már két év alatt elfogytak, ami azt mutatja, hogy nem csak magán tanulmányozásra használták. A Siderius kátéja mellett tehát a Heidelbergi Káté is használatban volt. A 1607-ben megjelent Szenczi-féle és a később megjelent Szárasi-féle kisebb kiadása a H. Káténak, különösen az utóbbi, egyenesen „az Eklézsiába levő kisdedeknek lelki épületekre adatott ki”, mint azt Enyedy Andor: Magyar ref. katekérodalom c. munkája is mondja. A Bethlen Kollégium 1630-i tanterve a legfelső középosztályokban a teljes, a III—IV. osztályban a rövidebb káté tanítását írja elő, s ugyanez a szabály a többi partikulákban is. Megújítja, illetve fenntartja ezt a rendelkezést a főconsistorium 1770-i rendelkezése, amely szerint az alsóbb osztályokban a Kis katechesist, a felsőbbekben a Palatina Katechesist locusok nélkül kell tanulni. Sőt az 1693-i marosi esperesi körlevélből kitűnik, hogy a falusi mestereknek is tudniok kellett és vizsgázniook belőle, ami valószínűleg azért volt, mert tanítaniok kellett. A széki egyházmegye 1701-i partialisa elrendeli, hogy a katechesist tanítani kell a gyermekeknek hetenként három napon,

a szilágyi egyházmegyei jegyzőkönyvből pedig kiténik, hogy a lompértl iskolamester fizetésében külön díj volt megállapítva a Kis Káté és Szent Históriák gyermekeknek való tanításáért. Ez az adat a XVIII. század közepéről való.*

Ezekből két dolgot lehet világosan látni: Az egyik az, hogy épen ellenkezőleg a felmerült ellenvetéssel azt lehet megállapítani, hogy a Heidelbergi Káté tanítása egészen addig, amíg egyházunkba a racionalizmus korszaka be nem köszöntött, egyházunkban folyamatosan megvolt és ezt az, hogy többféle módon próbálták erre alkalmassá tenni, nem megerősíteni, hanem éppen még jobban bizonyítja. A másik az, hogy a káté kisebb formájú, rövidített kiadásától nem idegenkedtek, hanem ilyeneket készítettek és használtak. Erre különben még visszatérünk. Mikor tehát arról van szó, hogy ez a káté legyen konfirmációi káté s azt tanítsuk a gyermekeknek, akkor *nem új gyakorlatot vezetünk be, hanem épen visszatérünk egy régi, egyházunk öntudatosabb, hitvallásosabb és mélyebb hitű korszakának örökségéhez.*

A káté nyelvezete és fogalmazása nehézségének a kérdése az, amit ezután meg kell vizsgálnunk. A beérkezett vélemények közül több is (3) úgy találja, hogy már annál fogva sem használható, sőt, hogy egyenesen lehetetlen a gyermek kezébe adni, amint az egyik vélemény mondja: „esetleg be lehet említtetni, azonban ez a beemléztetés a konfirmációi előkészítést nem is az egyoldalú intellektualizmus, hanem az egyszerű magoltatás síkjára terelné.“ A másik attól fél, hogy a gyermek megutálja az egész konfirmációt és vallásitanítást s ezt a gyermeknek megmagyarázni nem lehet.

Nem lehet titkolni és tagadni egy pillanatra sem, hogy a káté tényleg nem tartozik a könnyű olvasmányok közé. Lehetne ugyan azt mondani erre, hogy ha egy XVIII. századi gyermek meg tudta tanulni és érteni, akkor a mai gyermek még könnyebben meg tudja, de ez a káté nehézségét nem enyhíti. A nyelvezet nehézsége több forrásból ered: a *mondanivalóiból*, a fordításból és a kifejezésekből. Ezek közül kétségtelen, hogy az első képezi a legnagyobb nehézséget. Ez azonban olyan nehézség, amelyen nem csak nem lehet, de nem is szabad magunkat túltennünk, mert ez azt jelentené, hogy magát a hit tartalmát és lényegét akarjuk a könnyebb tanulhatóság kedvéért felhígítani. Egy olyan káté, amelyben ne legyen szó a hitről, a váltságról, a Szentháromságról, hanem azokat valami általános dolgokkal helyettesítjük, nem református káté lesz. Szerintünk tehát azt az érvet elfogadni, hogy a káté tartalmának a nehézségét kell könnyíteni s belőle a hit egyes igazságait kell kihagyni, nem fogadható el. Épen annyira nem fogadható el az az ellenvetés sem, hogy a káté használata az Igét visszaszorítja a vallásitanításban, hiszen akkor ugyanezt kellene mondani a hit és erköcstanról, egyháztörténetről stb., mert ezek még nagyobb helyet foglalnak el a tantervben, mint a káté foglalna.

* Dr. Nagy Géza szíves közlése nyomán.

A Káté nehézsége ellen felmerült aggodalmak másik oldalon a fordítás nehézségei kiküszöbölésével oldhatók meg. Ezért kétségtelenül szükséges a Káténak egy könnyedebb, újabb és esetleg a mai fordításokban még benne levő hibákat elkerülő fordítás. Mindezek mellett is fennáll azonban az ellenvetés, amely a Káté *nyelvezetének* nehézségeit panaszolja. Bizonyos, hogy ezek nagyrésztben magának a Káté tartalmának a következményei. Azokról a dolgokról, amiket a Káté tárgyal, nem lehet könnyed, játszi nyelven beszélni, ezek súlyos, nagy dolgok s azt is kell akarnunk, hogy a gyermek számára is ilyenek maradjanak, mert különben az igazságok komolyságát kockáztatjuk velük. Sőt úgy áll a dolog, hogy minél komolyabban és mélyebben akarunk beszélni ezekről, annál nehezebb lesz a kifejezés is. Lehet tehát, hogy egy olyan kátét, amely nem teljesen és nem szabatosan beszél a hit dolgairól, meg lehet élvezetes, könnyed modorban írni, de ez nem lesz hitvallás. Viszont, mihelyt valaki a hit dolgairól megfelelő módon ír, le kell mondani, különösen egy hitvallás formájában, a könnyed, élvezetes nyelvről.

Hogy milyen nehéz egy hitvallási kérdéstről alapos kátékérdést készíteni, meg lehet látni csak egy pár kérdésnek jelenlegi kátéinkban való feldotgozásában. Sajnos most éppen csak a Virágh féle és az Apostol féle káté van a kezemnél, ehhez vegyük még a régi erdélyi Nagy Péter-féle kátét s ezeknek az egyházzól szóló tanítását hasonlítsuk össze a Heidelbergi Káté kérdésével:

A Virágh-féle káté ezt mondja: „Az anyaszentegyház a Krisztus által kiválasztott lelkek társasága, melynek feje maga Jézus Krisztus, tagjai pedig az Isten Szentlelkének és Igéjének munkálkodása által élő kapcsolatban vannak Jézus Krisztussal.” (26. kérdés.)

Az Apostol-féle: „A Krisztusban hívők gyülekezete, kik között az evangéliumot tisztán hirdetik és a sákramentumokat helyesen szolgáltatják ki. Van látható és láthatatlan egyház. A látható egyház tagjai azok, akik a Szentháromság nevében megkeresztelkedtek s Krisztus tudományát hiszik és követik. A láthatatlan egyház tagjai azok, akiket Isten erre kiválasztott, s így a Szentlélek által hitre és jócselekedetre újjászültek.” (57. kérdés.)

A Nagy Péter-féle: „Keresztyén gyülekezetnek vagy egyháznak nevezzük az Isten választottainak és a Krisztus megváltottainak társaságát, amelynek tagjai a Jézus tudományát vallják és magukat arra kötelezik, hogy teljesítik a Krisztus parancsait; azért egyesültek, hogy az Istent együtt imádják, egymást kölcsönösen oktassák, buzdítsák, segítsék és javítsák.” (155. kérdés.)

Íde írjuk a Heidelbergi Káté meghatározását is: „Hiszem, hogy Isten Fia — világ kezdetitől fogva annak végéig — az egész emberi nemzetségből — Szentlelke és Igéje által — az igaz hit egységében magának egy kiválasztott gyülekezetet gyűjt egybe — azt oltalmazza és megtartja — s hiszem, hogy én annak élő tagja vagyok és örökké az is maradok.” (54. kérdés.)

Legelőször a szöveg *hosszúságát* nézve feltűnik, hogy a Virágh-féle kivételével a másik kettő hosszabb, mint a Heidelbergi Káté szövege. Ez ugyan nem döntő, mert a hosszabb szöveg is lehet kifejezőbb és alaposabb. Ha a kérdések *tartalmát* nézzük, látjuk azonban, hogy nemcsak a szöveg hosszúságában, de tartalmában is, a Heidelbergi Káté mondanivalóját a másik kettő nem éri el. A Heidelbergi Káté szövege megmutatja, hogy ki, hogyan,

milyen gyülekezetet gyűjt, tehát az egyháznak alapítójára, magára az egyházra s az egyházban Krisztus munkájára világosan rámutat. Ezen belül megmutatja, hogy az egyház egy, hogy a Szentlélek és az Ige mit cselekszik az egyházban és mit tesz azzal Krisztus. Ezzel összehasonlítva, a Virágh féléből hiányzik az egyház egységének, az elhívás folyamatosságának, a hitben való megegyezésnek nagyon fontos momentuma. Az Apostol-félében félreértésre ad alkalmat a két egyház egymás mellé állítása, ez az egyházat nem Krisztus oldaláról, hanem emberi oldalról nézi, mikor az igazi egyház ismérveit felsorolja, nem szól arról, hogy az egyház Krisztus alapítása, félreérthető, mikor arról beszél, hogy az egyházba azok tartoznak, akik megkeresztelkedtek, mintha a keresztség csak a látható egyházba való belépésnek, és pedig az embertől függő jele lenne, nincs világosan tisztázva benne a kiválasztás és újjászületés viszonya. A Nagy Péter-félében annyira látható az eltérő felfogás, hogy erről nem is beszélünk. De ha most mindazt, amit az egyházzal, annak alapításáról, Fejéről, a kiválasztásról és elhívásról tudni kell, a két előbbi kátéba be akarjuk foglalni, akkor ezekből egy sokkal hosszabb, de a Heidelbergi Káté feleleténél sokkal kevésbé szabatos felelet jön ki. Nem beszéltünk arról, hogy egyik kátében sincs szó arról, ami pedig nagyon fontos, hogy az egyházat Krisztus oltalmazza és egyik káté sem állítja be az egyház kérdését éppen a hitvallástevő gyermek szempontjából, hanem mint egy rajtam kívül levő dologról beszél róla. Kérdezzük: melyik áll tehát közelebb a feleletek közül a gyermekekhez, mondjuk: melyik „élményszerűbb“, az e, ahol az egyházzal mintegy harmadik személyben van szó, vagy az, amelyben egy olyan közösségről, amelynek „én is élő tagja vagyok és örökké az is maradok?“ Csak össze kell hasonlítani ezt a négy feleletet az egyház kérdésre és látszik nemcsak az, melyik a tartalmasabb, de az is, melyik a közvetlenebb és könnyebb. Különösen, ha látjuk, hogy a Heidelbergi Káté felelete mondatszerkesztésében is vonzóbb, hiszen benne ritmus lüktet (lásd a fentidézett felelet tagolását).

I. L.

(Folytatjuk.)

LELKÉSZNÉK SZÁMÁRA

IRJA: VÁSÁRHELYI JÁNOS PÜSPÖK.

Ifjúságunkért, gyermekeinkért.

Emlékszem arra, hogy az első világháború után mennyi jogosult panasz hangzott el a gyermekek és ifjak magaviselete, gondolkodásmódja felett. A komolyabban gondolkodó emberek azonban azt is megállapították, hogy a baj okát nemcsak a gyermekekben és ifjakban kell keresni, hanem bizony főleg abban, hogy a háború alatt a felnőttek is igen keveset törődtek a gyermekek és ifjak nevelésével, helyes irányításával. Sok érthető oka és magyarázata volt ennek, amelyek közül főként hármat emelünk ki:

Először is a legnagyobb baj az volt, hogy az édesapák bevonultak katonai szolgálatra, hadimunkára, vagy mégha otthon is voltak, annyira igénybevette őket a napi élet gondja és feladata, sokféle munkája és nehézsége, hogy gyermekeik lelki irányításával, nevelésével még akkor sem tudtak volna eléggé törődni, hogyha egyébként megfelelőleg reákkészültek és hajlandók is lettek volna e szent és komoly szülői feladat betöltésére. Ha az édesapai fegyelem és rendtartás hiányzik, akkor rendszerint hiányozni fog a gyermekek életéből is komoly kötelességtudás és a fegyelmezett rendtartás.

A második főoka a gyermekek és ifjak elvadulásának az volt, hogy maguk az édesanyák sem tudtak kellőképpen és anyai módon foglalkozni gyermekeikkel. Ott maradtak sokszor több kicsi gyermekkel, ezerféle gond és nehézség között. Gondoskodniok kellett a családfenntartásról, élelmezésről, ruházatról, falvakban a megnövekedett mezei munkák elvégzéséről és így egészen természetes dolog volt, hogy jóformán semmi idejük sem maradt gyermekeik gondosabb nevelésére.

A harmadik ok az volt, hogy a rendkívüli körülmények folytán a tanítás munkája is igen sok akadályok között folyhatott. A tanítót behívták katonának, az iskolaépületet lefoglalták. Ilyen és ezekhez hasonló ok miatt sokhelyen az iskola munkája is szünetelt. A gyermekek és ifjak szabadon csatangoltak és lelkiéletük elmélyítésével senki sem törődött.

Miképpen állott az egyház ezzel a helyzettel szemben? Egy szóval felelhetünk: felkészületlenül. Belmissziói munkánk még nagyon is a kezdet kezdetén állott. Csak itt-ott folyt némi vasárnap-i iskolai munka, az ifjúság között kialakult egyesületek egészen szórványosan voltak és azok is kevésbé látták meg a lelki élet érdekében végzendő tevékenységek lehetőségét.

Igy érkezett el a mi erdélyi egyházkerületünk a legnagyobb történelmi megpróbáltatás igen nehéz feladatai elé. Isten irgalmának nagy ajándéka volt, hogy alkalmat adott arra, hogy a bajok és mulasztások felismerése után megismerjük a legelső feladatot és hozzákezdjünk egyházkerületünkben az egységes lelki munka megszervezéséhez. Isten kegyelméből e tekintetben mégis sok áldott eredményt mutathatunk fel. Egységes szervezetet nyert a vasárnapi iskolai, ifjúsági, nőszövetségi, sőt részben a férfiszövetségi munka is és az eddig szerzett tapasztalatok alapján ma már sokkal tisztábban láthatjuk a feladatokat és szervezettebben tudunk dolgozni a fenyegető nagy veszedelmek kísértései ellen. Igaz, hogy a kísértések és veszedelmek is sokkal nagyobbak és a feladatok is terheesebbek, mint az első világháború idején voltak.

Most kiváltképpen arra kívánunk utalni, hogy gyermekeink és ifjúságunk érdekében sokkal gondosabb munkát végezzünk, mint az első világháború idején tettük. Belmissziói központi irodánk, a vasárnapi iskolai munkának, a leányszövetségi és IKE-munkának vezetősége megkeresést intézett az egyys tagozatokhoz, hogy különösen nagy gonddal végezzék a gyermekek és ifjak lelki nevelését és evangéliumi irányításának munkáját. Az orvoslásra váró bajok, a leküzdendő nehézségek lényegében ugyanazok, mint amelyek az első világháború alatt voltak. Most is sokhelyt távol van az apa, el van foglalva az édesanya, szünetel az iskolák munkája, de most mégis tisztábban látjuk a feladatokat és az egységes és céltudatos munkára jobban kialakult szervezeteink vannak.

Ezekre a feladatokra irányítjuk most lelkészné testvéreink figyelmét is. A gyülekezetekben nagyon sokat tudnak tenni a hivatásuk feladatait tisztán látó papnék a gyermekek és ifjak nevelése és helyes irányítása érdekében. Beszélgessenek ezekről a kérdésekről a gyülekezet asszonyaival, a hitvesekkel és édesanyákkal, gyűjtsék össze őket bibliakörökben és más gyülekezi alkalmakkor és beszélgessenek velük főként arról, hogy különösen a hosszú vakáció idején, hogyan lehet helyesen foglalkozni a gyermekekkel. Vasárnap délutánonként, de más napon is össze lehet gyűjteni a gyermekeket, ifjakat, lehet őket tanítani énekekre, imádságokra, általában még szélesebbkörűvé és még alaposabbá lehet és kell tenni a vasárnapi iskolai és ifjúsági munkát. Biztatni kell az édesanyákat, hogy erre a lelki szempontra különösen figyeljenek és már a saját érdekükben se hanyagolják el gyermekeik lelki nevelését, mert a hitellen és fegyelmezetlen gyermek mindenkinél több bánatot és szomorúságot, elsősorban a szülőknek, az édesanyáknak okoz.

A feladatokat nem részletezem, csak arra kérem lelkészné testvéreimet, hogy gyülekezetükben figyelmes szemmel nézzenek körül és szívük szerint tegyenek mindent avégből, hogy a gyermekek és ifjak helyes lelki irányítása érdekében minden megtörténjék, ami helyesnek és célravezetőnek látszik. Az egyes gyüle-

kezetekben a körülmények egészen különbözők és így különbözők a végzendő munka lehetőségei is. Elsősorban azonban arra van szükség, hogy a lelkésznék keressenek kapcsolatot asszonytestvéreikkel, gyakran és komolyan beszélgessenek ezekről a kérdésekről, keressék a szolgálat útjait és lehetőségeit, mert ha ez megtörténik, akkor egészen bizonyos, hogy Isten kegyelméből mindenütt nyílnak alkalmak és lehetőségek a gyermekeinkkel és ifjainkkal való olyan áldásos foglalkozásra, amely annyira szükséges és nélkülözhetetlen a magyar jövő megalapozása érdekében.

H I R E K

Lelkésznői Összejövetelek.

Alkalmunk volt megismerni azt a nagyon szép és kedves jelentést, amelyet Farkas Jenőné marosi esperesné küldött be a lelkésznék szövetségének elnökségéhez a marosi egyházmegye lelkésznék szövetségének két összejöveteléről. A beszámolót az alábbiakban közöljük:

„Egyik összejövetelünk folyó évi március 7-én volt, 16 papné részvételével. Előbbi összejövetelünk határozata szerint minden alkalommal két lelkészné számol be egy-egy bibliai vers alapján lelki életéről és munkájáról. Március 7-én ének és imádság után Farkas Jenőné elnök és Derzsi Kálmánné tartották meg beszámolójukat. Előbbi Róm. XII:12 és Fil. IV:13 alapján, utóbbi I. Pét. V:7 alapján.

Farkas Jenőné bizonyosságot tett, hogy egész papnéi munkássága akkor nyert igazán tartalmat, amikor egészen megismerte az Úr Jézust és rendszerezen olvasni kezdte a Bibliát. Ezután már a nehézségek és terhek is könnyebbekké váltak.

Derzsi Kálmánné szintén arról tett bizonyosságot, hogy egész életében papnénak készült s amikor Isten megadta azt neki, boldogan vette a papnéi munkát Isten gondviselő kezéből.

Kedves hozzászólások után elhatároztuk, hogy a Marosvásárhelyen lakó özvegy papnékat felosztva meglátogatjuk, lelkileg erősítjük, gondjaikat szeretettel felvesszük és arra igyekszünk, hogy műsoros összejövetelek rendezésével az özvegy papnék anyagi támogatását szolgáljuk.

Második összejövetelünk május 2-án volt szépszámu lelkészné tag és pár érdeklődő tag jelenlétével.

Ének és imádság után Farkas Jenőné elnök a Római levél VIII:32—38—39 alapján szólt pár szót a mostani nehéz idők felelősségteljes munkájáról, amit a papnéknak is át kell érezni és ahhoz képest cselekedni. Ezután Kacsó Lajosné alelnök tartotta meg kedves beszámolóját lelki életéről, gyermekségétől fogva abban az igében nyugodva meg alázatosan, hogy „Legyen meg a Te akaratod“. Ezután elnök ismertette a kerületi lelkésznék szövetségének leiratát.

Hozzászólások után mindenki szégyenkezve vallotta be, hogy még az özvegy lelkésznék látogatását a téli sok betegség, baj miatt nem tehetta meg. De ígéretet tettünk erre buzgó készséggel. Sajnálattal állapítottuk meg, hogy a mostani nehéz időkben nem rendezhetünk egyelőre műsoros összejövetelt, de falvakban fogunk összegyűlni és a lelki építés mellett ezt a részét is megpróbáljuk — ha kicsiben is — megvalósítani.

Az özvegy papnék és papi árvák hálával és köszönettel adóznak a rendkívüli segélyért.

A kolozsvári egyházmegye lelkésznői szövetsége három összejövetelt tartott. Sok nehézség leküzdése árán tudtak összegyűlni, de mégis megtartották az összejöveteleket, mert tapasztalták, hogy e találkozásokból újabb és újabb erőt nyerhetnek hivatásuk feladatainak betöltésére. A lelki nyereségekben gazdag összejövetelek alkalmával Kádár Géza, Nagy András, dr. Imre Lajos és László Dezső tartottak előadásokat.

VASÁRNAPI ISKOLA

Vezérgondolatok Fankhauser vasárnapi iskolai tanításához.

35. Jákób az ígéret földjén. (I. Móz. 35.)

Isten szövetségkötése, kiválasztása kötelez. Jákóbot Isten kiválasztotta, Izráelnek nevezte. A kiválasztás hálaadásra kötelez. Isten kegyelmét nem lehet csak elfogadni, hanem ennek a kegyelemnek gyümölcsöt kell teremnie személyes életünkben: hálaáldozatot. Jákób oltár-áldozatot mutatott be. A mi áldozatunknak többnek kell lennie, mint amiképen a kegyelem is teljesebben adatott, mint Jákóbnak: nekünk a kegyelem a Jézus Krisztusban adatott. Jézus Krisztus áldozata, melyben Isten megmutatta irántunk való kegyelmét — életáldozat volt. A mi hálaáldozatunk sem lehet más, mint életáldozat. Ez pedig abban áll, hogy megtagadjuk mindazt, amivel önmagunkat szerettük és dicsőítettük. Jákób a bálványokat semmisítte meg, mert Isten színe előtt nem állhat meg bálványokkal. Vagy Isten, vagy a bálványok. Mi, amikor a Jézus Krisztusban vettük Isten kegyelmét, ezáltal Isten előtt álló emberekké lettünk. Nem csak bizonyos alkalmakkor megyünk Isten elé, hanem mindenkor előtte állunk. Ezért hálaáldozatunknak is folytonosnak kell lennie. Nekünk nincsenek faragott bálványaink, de lehet bálványunk mégis, ha önmagunkat dicsőítjük és magunkat helyezzük mindenek elé. Ezt a bálványt, önmagunkat kell megölnünk naponként, hogy így mutathassuk meg Istennek: mi tényleg tudjuk, hogy egész életünkkel tartozunk Isten kiválasztásáért, kegyelméért.

Ének: 247.

Aranymondás: „Mert áron vétettetek meg; dicsőítétek azért az Istent a ti testetekben és lelketekben, amelyek az Istenéi.” (I. Kor. 6:20)

36. József iffjúsága. (I. Móz. 37:1–11.)

József meglehetősen ellenszenves színben tűnik fel ebben a történetben: árulkodó, hiú, elbizakodott. Nagyon is emberi vonások ezek. Semmiesetre se alkalmasak arra, hogy akár az emberek, akár pedig Isten szerethesse értük Józsefet. Arról pedig egy szó sincs ebben a történetben, amit Fankhauser állít, csakhogy József viselkedését mentse és Jákób szeretetét igazolja, t. i. hogy József Istenfélő kegyes lett volna. Jákób egyszerűen tele van emberi hibákkal. Olyan, mint mi is vagyunk adott körülmények között,

csak talán más fogyatkozásokkal és másféle bűnökkel. Ezzel számolni kell. A másik vonás, mely ellentmondani látszik József természetével: Isten kiválasztotta. E felől Isten kétségkívül jelt ad József álomlátásában és az álom tartalmában. Ez a vonás azonban csak addig rejt magában ellentmondásokat, amíg a kiválasztottságot a mi jóságunkhoz, kegyességünkhöz költjük. Isten azonban, éppen úgy, mint Jákobnál, megfordítja a dolgot. Kiválasztása nem a mi érdemünkhöz van kötve, hanem Isten *kegyelmének* a munkája. Itt éppen azt akarja Isten megmutatni, hogy érdemünk *ellenére*, hibáink mellett is kiválaszthat. Éppen ebben a tényben, hogy nagyon is emberi vonásokkal rendelkező embereket választ ki, mutatkozik meg a kegyelem *kegyelem*-volta. A kegyelem nem lenne kegyelem, ha Isten érdem szerint adná. Azért alapul a kiválasztás az Isten kegyelmén, hogy megmutassa Isten a mi érdemtelenségünket és az ő jótetszését. Nem kiegyeztetni kell tehát ebben a történetben Isten kegyelmét és József kegyes magatartását, hanem éppen ellenkezőleg: kihangsúlyozni a kegyelmet abban a tényben, hogy a kiválasztás bűnös, gyenge embereken megy végbe. Így lehet bátorítani aztán a gyermekeket, hogy merjék hinni kiválasztottságukat bűneik ellenére is és bízzák rá magukat a kegyelemre.

Ének: 88: 1—2.

Aranymondás: „Boldogok, akiknek megbocsáttattak az ő bűneik.” (Róm. 4: 7.)

37. *Józsefet eladják testvérel.* (1. Móz. 37: 12—35.)

Isten kiválasztottai sem mentesek azoktól a szenvedésektől, amelyek a világ embereit sújtják. Sőt talán sokszor keményebb szenvedéseket kell hordozniok. József kútbavetése, majd rabszolgaként való eladatása, épen ezt a vonást mutatja meg, hogy a kiválasztottnak szenvednie kell. Még pedig két okból: 1. hogy a kiválasztott magát megalázza és ne tulajdonítson sajátmagának semmi kiválóságot, hanem amije van, Isten ajándékanak és kizárólagos tulajdonának tekintse. 2. Isten az ő kiválasztottait tűzben edzi meg, hogy az ember megjárva a megpróbáltatások mélységeit, ott tanuljon meg Istenben bízni és szabadulását tényleg Isten kegyelmének tulajdonítani. Ebben a tűzben ég el a régi, önmagát dicsőítő ember, hogy megszülessék, feltámadjon a kiválasztottsága tudatában is megalázkodni tudó új ember, ki mindenkor Istentől várja a szabadítást.

Ez a történet azonban már mutatja Isten tervének irányát, t. i. a felmagasztalást, hiszen Józsefet előbb el akarják pusztítani. Isten Rubent rendeli ki védelmezőnek. Majd a száraz kútba vetik, de akkor kereskedők jönnek és a rabszolgaság már menekülés Józsefnek a pusztulás újabb módja elől.

Ének: 260.

Aranymondás: Fankhauser szerint.

36. József Potifárnál. (I. Móz. 37:36; 39:1—20.)

József a tűzben megedződött. Kiszolgáltatta magát Isten kezébe. Isten csodálatos módon épen Potifár házába juttatja. Ez volt az út, melyen József elindul a Fáraó udvarába és elnyeri méltóságát. Ezen az úton Isten olyan képességeket ad Józsefnek, hogy ura kegyébe jut. De ezen felül Isten megerősíti kiválasztottját, hogy ellene tud állni olyan hallatlanul nagy kísértésnek, mint amit Potifár felesége jelent József számára. Aki Isten kegyelmét tapasztalja, az úgy tud hinni Istenben, hogy a legerősebb kísértésben, a test legerősebb indulatában is meg tudja tartóztatni magát. Ez az önmegtartóztatás azonban nem azt jelenti, hogy valami érdemet szereztünk Isten előtt. József önmegtartóztatása sodorja épen Józsefet egy újabb veszedelembé: József börtönbe kerül. Önmagunk megszentelése nem eredményezi mindig földi javakban, földi boldogságban való gazdagodásunkat, hanem talán újabb próbatételt eredményez. A világ szerint nem is érdemes ezek szerint tisztán élni. De József története tovább halad: Isten kegyelme van vele. És e világban való magvetésünk, melyet önmagunk megszentelésében végzünk el, igazi termését igazi boldogságban hozza meg. József számára ez a magvetés akkor hozta meg termését, amikor a Fáraó helytartójává lesz később. Számunkra pedig az örökéletben hozza meg gyümölcsét e világban való önmegtartóztatásunk, amikor a Jézus Krisztus jobbára állhatunk.

Ének: 266:1, 3.

Aranymondás: Fankhauser szerint.

KÖZMA TIBOR.

A szerkesztőség csak az e célból beküldött theologiai és pedagógiai munkák ismertetését vállalja.

Cs. Bogáts Dénes: Szemerja község és református egyházának története.

Sepsiszentgyörgy, 1943. 79 lap. Kapható: Református Lelkészi Hivatalnál, Sepsiszentgyörgy. Szemerja városrész. Ára 6 pengő.

Szemerja község neve, melyet az eredeti *Szent Mária*ból formált a játékos székely népnyelv, a mai helységnévtárakban már nem fordul elő. 1880-ban Sepsiszentgyörggyel olvad össze, épp mint Csíksomlyó Csíkszeredával, vagy Monostor Kolozsvárral. Egyházi önállóságát azonban, ami a tudós szerző megállapítása szerint az 1200-as évek elejére nyúlik vissza, mai napig megőrizte és ezt 961-es lélekszámával, külön templomával, gyülekezeti szerveivel a mellette rohamosan fejlődő, városi ekklezsia szomszédságában is kifejezésre juttatja. Ez a tény, ami úgy a székely önállóságra törekvésnek, mint a kálvinista intenzív lelki gondozásnak dicséretes jele, hívta fel a Székely Nemzeti Múzeum derék őrét, Bogáts Dénest arra, hogy történetével úgy politikai, mint egyházi tekintetben foglalkozzék. Hálás örömmel olvassuk monografikus irodalmunknak ezt a legújabb termékét, amivel egy más vallású, erdélyi testvérünk eddigi helynév és községtörténeti publikációi után egyházunkat megajándékozta. Tanújele ez annak, hogy a tudomány és lelki keresztyénység ápolásában ez országrész hű fiai mindegyre találkoznak egymással.

A könyv, mint a szerző többi munkái, inkább adattár jellegű. Szerény módon, illő tartózkodással nem akar saját szakmáján, megszokott munkakörén: az adatgyűjtésen túlterjeszkedni. Megelégszik ezeknek egyszerű *időrendi* és *tárgyszerű* csoportosításával (község, templom, papilak, lelképászorok, iskola stb. története). Legfennebb a politikai történet területéről vet egy-egy fényugárt a helyi eseményekre, mégpedig valamelyik megbízható, egykorú feljegyzés, krónika vagy napló alapján. De így is elég tiszta, vonzó képet kapunk a község és egyházi intézmények fejlődéséről, úgyhogy a könyvet egy percig sem tesszük le, mint száraz adathalmazt únottan a kezünkben, sőt növekvő érdeklődéssel, kegyeletes szeretettel olvassuk a népi, nemzeti és egyházi élet gondosan feltárt tényeit. A község fejlődése egy tipikus, exponált helyen fekvő, szepmezői falu történetét mutatja be, hatalmaskodó primorjaival, lázongó, majd a fejedelem hűségére ismét visszatérő szabad székelyeivel, leszegényedett vagy beköltözött jobbágyaival, zselléréivel. Együtt éltek az 1658-i tatárdúlást, a kurucháborút, pestist és a labancvilág szörnyű

megpróbáltatásait. A madéfalvi veszedelmet és a szabadságharcot, amikor 1849 július 23-án egy dicsőséges, hősi küzdelem után az osztrák-orosz hadsereg ellen, a tűzvonalban álló falu a bombák és ágyútűz áldozata lesz. De mint mindig, most is felkél hamvaiból és új életet kezd. Csak sajnálhatjuk, hogy itt nem kapunk bővebb felvilágosítást a ma annyira időszerű *lélekszámfejlődésről* napjainkig. Az 1602 és 1614-iki összeírások közti nagy különbség oka az, hogy a nagy református fejedelmek eltiltják katonai érdekből a szabad székelyeknek jobbágsorsba menekülését, vagy erőszakolását s így sok hazatelepülő zsellér és jobbágy ismét az előbbieik számát növeli. Megható és jellemző a nép nagy *jogi érzékére* az, hogy községi, gazdasági, temetői, templomi, harangozási, kepefizetési szabályrendeleteket készít az utóbbi két évszázad alatt — belkörü használatra. Hogy ezekben a közös érdek, fennmaradás és békés fejlődés biztosítása mellett a szerves társadalmi tagozódás és méltányosság református elvei érvényesülnek, magától értetődik.

Emeljük ki az egyházi élet krónikájának néhány jellegzetes adatát, ami e lap olvasóit is érdekelné fogja. A *reformáció elterjedésének* homályos és sokat vitatott kérdését (melyik felekezet hívei vannak ekkor Háromszéken többségben?) szerző higgadt tartózkodással kezeli. Szerinte semmi sem igazolja azt, — és itt biztosan *Benkő József Fílius Posthumus* című munkájára céloz — hogy Háromszék elsősorban a Luther vallását vette volna fel. Tény, hogy egyelőre a lelkészek és gyülekezetek csak reformáltak, de konfesszionális jellegük homályos és vitás. Zoványi is (cikkei a Theol. Lexikon részére, Bp. 1940. 175) csak Háromszéki Protestáns (bár nagy református többségű) Egyházmegyéjét emleget. Kezembem vannak a Hilibi Nagy László uzoni lelkész, sepsiszéki archidakónusnak (esperesnek) összes felkutatható levéltári aktái, de ezek csak közigazgatási, fegyelmi intézkedéseket, vagyoni ügyeket tartalmaznak. Intézkedései református és unitárius gyülekezeteket (Feldoboly, Bölön) egyformán érintenek. De az, hogy ő Uzonban a Béli Kelemen védelme alá húzódik és a legelső, mérsékelt lutheránus, majd református sepsiszéki családnak, a Dacóknak (Tamás, Ferenc) birtokain intézkedhetik, mutatja, hogy református volt. Maga Brassó is a 60-as években Benkner főbíró és Amicianus plébánus idejében a kálvini szellem hatása alá kerül. Missziói munkáját nemcsak a románok, hanem a székelyek közt is megindíhatta, hiszen a szászok mellett magyar hívei (csángók) és magyar lelkitanítói vannak. Szermerja, amint szerző megállapítja, felekezétiileg megoszlik a reformátusok és unitáriusok közt. Utóbbiak papjait, mestereit jórészt a Bora-család szolgáltatja. De egyházi feljegyzéseink szerint e családból református lelkészek is kerültek ki. Így pl. 1756-ban Alsócernátonnak és Felsőszálláspataknak (Hunyad vm.) papjai ezt a nevet viselik. Egyik a nagybaconi zsinat ünnepi prédikátora, a másikat pedig felszentelik, tehát kb. apáról és fiúról van szó. (Főkonzisztoriumi Levéltár.)

A gyülekezet Bethlen és a Rákócziak alatt mind népesebb lesz, amit a tatárok előli menekülés és egyesek elhurcolása sem tud meggátolni. Az 1717—19-i éhínség és pestis azonban a kb. 300 lelket 160—180-ra apasztja le. Nem csoda, hogy a régi XV. századbéli gótikus *templomot* s a mellette levő *haranglábat* egyelőre csak tatarozzák. 1766-ban végre torony épül, az 1802-i földrengésben megrokkant régi templomot 1857-ben újjal cserélik ki. A *papitak* a XVIII. század elején siralmas állapotban van, vályogfalai tapasztatlanok,

fedele gyarló, hiányos, ablakai, kerítései rosszak. De 1784-re itt is megújul minden, kőház, jó ajtók, ablakok, kemencék vidámítják az igehirdetőt és családját. Az iskola (klassis) természetesen a mesteri lak egy szobájából áll, amit a gyermekek szaporodása miatt 1850-ben két öllel megnyújtanak. De a tanító még 1875-ben is csak egy szobában lakik! Nem csodálhatjuk, ha az iskolázás gyöngé. Az osztályoknak hat fokozatu beosztása (colligenstől a poétáig), ami már 1728-ban megtörténik! — lehetett általános rendelet, de a kisebb egyházak, így Szemerja sem tudják ezt megvalósítani. Az alaposabb latin tudás elsajátításáért a tanulónak valamelyik hiresebb iskolába kellett mennie, mint pl. Hermányi Dienes Józsefnek Udvarhelyre (1711), Borosnyai Lukács Jánosnak Nagyborosnyóra (1707). A tanköteleseknek alig fele jár az iskolába, holott Eötvös már 1868-ban életbelépteti az általános iskolakötelezettséget. A külön leánytanító beállítását célzó egyházmegyei rendelkezést (1822) a gyülekezet nem hajtja végre, 1881-ben pedig az iskola községivé lesz. Nem tudjuk meg, hogy ez mikor lesz államivá és hogy a román uralom alatt nem történtek-e lépések a hitvallásos iskolázás feltámasztására.

Külön érdekessége a könyvnek a *lelkipásztorok* névsora, életrajza és működésének története. A lelkiismeretes szerző, aki különben hatalmas anyaggal rendelkezik e téren, 1606-tól szinte hiánytalanul állítja össze az itt munkálkodó 28 pásztor sorozatát. A régebbieknél főképpen peres ügyeiről emlékezik meg, amik a fizetés és örökösödés ügyei körül forognak. 1768-ban egy lelkész megrendszabályoznak konfesszióellenes, hanyag prédikálásáért, 1813-ban pedig egy másikat a sepsiszentgyörgyi bálokban való részvételéért, táncolásaért. A *Heidelbergi Kátét* a növendék ifjúságnak még 1804-ben is kell tanítani, de már 1835-ben felbukkan a Látrai-féle káté is, ezt veszik használatba. A mesterek közül különösen kiemelkedik Fejes Károly (1870—77), aki kitűnő pedagógus és gyümölcskertész. Az újabb lelkészek közül pedig Demes Mózes és fia Péter, meg a legújabb időkben is szolgáló Bőjthe Géza, akik belsőleg és külsőleg sokat építenek. Hálából (!) Bőjthét 42 évi szolgálat után 1932-ben nyugdíjba kergetik.

Egész regényt lehetne írni arról a sok perpatvarról, ami a *templomi ülé-* és *állóhelyek* használata fölött dül 1544-től 1790-ig. Az ősi jussára, származására féltékenyen örökösödő székelység jellemző viselkedése ez, amit az 1759-i egyházmegyei vizsgálat egy alapos keresztyén szellemű szabályrendelettel orvosol, 1774-ben pedig megismétel. Végül a templom kibővítése s egy 1861-i rendelkezés (korszerinti ülés) viszik nyugvópontra az ügyet. Érdekesek a fegyelmi, valláserkölcsi rendelkezések. Régebben (XVII—XVIII. század) a káromkodást, templomkerülést, vásár- és ünnepnapai táncolást szigorúan büntetik, a XIX. század közepe óta azonban már a káromkodás annyira „el van áradva”, hogy senkit sem adnak fel miatta. Erről, mint speciális székely bűnről különben újfalvi Sándor is megbotránkozva tesz említést s érte elsősorban az ottani egyházak papjait teszi felelőssé (1842). Presbiterek különben 1728 óta vannak feljegyezve, a megyebírák pedig 1732 óta.

Mai egyháztörténeti érdeklődésünk lázasan keresi a régmúlt idők lelki megmozdulásának tényeit a hívek hit- és szeretetéletének kibontakozását és elmélyülését, illetve az ezekre vonatkozó intézkedéseket. A hit- és erkölcsi élet jeleire már utaltunk, a *szeretet és áldozat munkájáról* itt kell pár szót szólnunk. Ez főképpen a klenódiumok szaporításában, sűrű ajándékozásában,

belső jószágok hagyományozásában, épületjavítási munkák elvégzésében, legátusok, székelyudvarhelyi és sepsiszentgyörgyi kollégium, más egyházak és iskolák felsegítésében nyilvánul meg. Szegények, betegek belkörü támogatásáról nincs említés. Természetesen a legújabb kor belmissziói alakulatai: a dalárda, nő-, férfi- és leányszövetség ezt a keresztyén szociális munkát is bizonyára felvették programjukba.

Visszatekintve az egyházközség több évszázados, küzdelmes életére, ismételhetjük az 1756-i egyházlátogatás szavait: *„Kicsiny ugyan az evangéliumi szent igazság mellett álló gyülekezet, a szemerjai reformata eklésia, melyben mind a szent rendtartás, mindennapi feles számmal a templomba való járás . . . kommentáltatik a vizitációról. Amint mindenütt, úgy mindazonáltal itt is vannak megigazításra való dolgok“* stb. Fény és árny, élet és halál, Krisztus folyton növekvő hatalma a bűn felett tűnik fel az olvasó előtt az egyszerű adatok mögött. Talán lesz még valaki, aki az itt nagy gonddal és lelkiismeretes hűséggel, szeretettel összehordozott épületkövekből fel fogja építeni a gyülekezetnek *egyetemes egyházi és kulturális viszonyok* keretébe is beillesztett fejlődését.

Addig is adózzunk a legteljesebb elismeréssel a tudós, fáradhatatlan szerzőnek, hogy ehhez a legszükségesebb, gyűjtő, előkészítő munkát elvégezte.

Nagy Géza.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Legújabb kiadványok:

Andrási Tivadar: Jézus. ára 5.— P.

Barth Károly és Barth Henrik: Szempontok a Szentlélekről szóló tanhoz.
Fordította: Kozma Tibor, ára 3.— P.

Kálvin János: Magyarázata Máté, Márk és Lukács összhangba hozott evangéliumához. Fordította: Rábold Gusztáv. Synoptikus I. kötet 8.— P. II. kötet 8.— P, III. kötet 8.— P, IV. kötet 8.— P. Mind a négy együtt 28.— P. — Kapható még az Ap. Csel. magyarázatának I-ső kötete, ára 12.— P. Ap. Csel. magyarázatának II-ik kötete, ára 12.— P.

Juhász István: A reformáció az erdélyi románok között. 276 oldal, ára 8.— P.

László Dezső: Magyar önismeret. 14.— P.

Nagy Mózes E.: A nő az Ige mérlegén. 40 f.

„ **A négyes.** 40 fillér.

„ **Levelező nagyasszonyok.** 40 f.

Kádár Géza: Ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Temetési beszédek. Szerző kiadása. 170 oldal, ára 7.— P.

D. Dr. Kiss Tihamér László: Református hitvallásunk. (A Heidelbergi Káté magyarázatos feldolgozása.) 6.— pengő.

Zengjén Hálaének. X-ik kiadás, 1.— Pengő.

Molter Károly: Reformáció és magyar műveltség. 60 fillér.

Bántó Tercsi: Ibolyavirág. Kis színdarab
gyermeknek egy felvonásban, dalbetéttel, ára
20 fillér.

Két színdarab. (Karácsonyi álom, A kísértet) 1·20 P.

Sipos G.: Utaid Uram mutasd meg. 2— P.

Tiéd a dicséret. (Prédikációk, Incze Gábor
gyűjteménye.) 9— P.

Augustinus vallomása. (Szemelvények.) 70 fill.

Mózes A.: Szabó Sári néni. III. kiadás, 1·20 P.

**Mózes András: Az erdélyi román refor-
máció kátéirodalma,** ára 5 P.

Fosdick: A második mértföld. 70 fillér.

László Dezső: Ige - Hít - Egyház, ára 5 P.

Kutter: Pál apostol. 80 fillér.

Minden magyarországi vallásos jellegű kiadvány kapható
vagy beszerezhető az „Ifjú Erdély” Iratterjesztésében.
A „Soli Deo Gloria” Szövetség és „K. I. E.” minden
még kapható kiadványa, az „Exodus” kiadványai (Kará-
csony Sándor könyvei stb.), a „Traktátus Sorozat” könyvei
és a „Bethlen Gábor” könyvkereskedés kiadványai bolti
árakon kaphatók. Új szorgalmi képek, bibliai mon-
dásos képeslapok nagy választékban kaphatók.

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS. — Felelős kiadó: BEKESS KÁROLY.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár, Hitler-tér 13. Református Theologia.
Csakkszámla száma: 72.276.

Jordáky-nyomda, Kolozsvár, Hitler-tér 13. — Felelős vezető: Jordáky Lajos.